

מסעותיי עם "שדולת הגמלאים בחיפה", לים הנורבגי: Frre-tours

30.5.16

העיר המבורג הייתה מעושנת ולחה כשעלינו סופסוף על הספינה. לקח לו, לנהג האוטובוס הגרמני, שקוראים לו דיטמונד, שעה שלמה למצוא את מזח הספינה. בהתחלה הוא נסע לפי הכתובת שניתנה לו. "קרוז-סנטר האפסיטי". היה סגור. אח"כ נסענו לכל אורך הגדה הצפונית של האלבה, חולפים על פני מתקני הנמל, המבנים המפוארים שנבנו לאורכו אחרי המלחמה, על פני עשרות המסעדות ואלפי האנשים שהתגודדו על הטיילת עד לרובע "אלטונה". מצאנו שם ספינה אחרת, "אאידה". האנשים מתפוצצים, כך גם שלפוחיות השתן. חזרנו כל הדרך חזרה, התעכבנו בתחנת דלק ודווקא הפועל הצנום ההוא, שטאטא את רחבת התחנה היטיב להסביר לנהג את הכיוון החדש לספינתנו. מסתבר שהספינה עגנה בגדה הדרומית. בינתיים ירדו אנשים להשתין ואני התאפקתי אבל כמעט הדלקתי סיגריה. בסוף הגענו. העלייה לספינה עברה בקלות.

היינו ממורטטים לאחר יממה ללא שינה. התמקמתי בתא שלי, יצאתי לחטוף משהו במסעדת הבופה, היה שם גוש אדיר של צלי בקר. ביקשתי מהטבח שיחתוך לי רק את המטוגן והוספתי שעועית ירוקה וקצת פסטה והיה טעים להפליא. בארוחת הערב הרשמית והמפונפנת כבר לא יכולתי לאכול דבר, נשנשתי סלט ניסואז ולגמתי בירה. עוד סיבוב קטן והספינה צופרת ומפליגה מערבה, לאורך האלבה ולכיוון הים הצפוני. שוטי שוטי ספינתי. עליתי לסיופון העליון, רסיסי גשם זעירים דלפו פה ושם והיה קריר ונעים בניגוד לחום המעיק ששרר במסעדה. צילמתי את הנמל ואת המבדוק, את הספינות העוגנות ואת אלו ששטו. צילמתי את ה"פישמארקט" ואת צריחי כנסיות העיר. הראות הייתה אפורה ודלוחה. טוב שמתרחקים מהמבורג, אמרתי לעצמי וירדתי לתא. ממרפסת חדרי נראו רובעיה המערביים של העיר, תרועת תזמורת רחוקה עלתה באוזניי, ויצאתי לשבת ולהשקיף. כמעט נרדמתי כאשר ממערב גברה השמש השוקעת מבעד לרווח קטן בערפילים. קרניים אדומות ואחרונות בהחלט פיזזו על גלי הנהר שהזהיב, ארובה רחוקה ומעשנת הצטלמה נהדר ברקע העננים המאדימים ולידה אנטנה גבוהה או שמא היה זה עמוד חשמל. נותרתי כך על כיסא המרפסת ולפתע...התעוררתי וזחלתי למיטה.

חרף העייפות הכבדה היה קשה לי להירדם. רגליי כאבו, במיוחד הקרסול הימני. בסוף שקעתי בשינה עמוקה ממנה זכור לי חלום מטורף לחלוטין...

31.5.16

סקרנות, אתגר, ראשוניות?

היממה השנייה על הספינה. קודם על פני הים הצפוני, וממנו אל הים הנורבגי. הים גלי ואפור, השמים מעוננים וקו הרקיע אינו נראה. רוח קרה מצליפה על הסיפון. אין נפש חיה בחוץ ורק אני ניצב כאן, מייחל להתבהרות ולו גם הקלה ביותר לקראת עגינה באולסונד, נורבגיה.

מה בדיוק דחף את יורדי הים שחקרו את המרחב הגלי הזה, מחפשים נתיבים צפוניים לאסיה. נזכר באלו שהפליגו כאן, ספינותיהם העתיקות מיטלטלות בין הסערות, שחפים בודדים מצווחים סביבם. גם הם התפללו למזג אוויר אחר. עולה בראשי דמותו של ווילם בארנץ ההולנדי ששט כאן לפני 460 שנה. גלימת פרוות האיל שלו אך בקושי מגנה מפני הקור העז וממטרי הגשם הטורדניים. יחד עמו מספר אנשי צוות נואשים, נגועי צפדינה, מורעבים, סורקים אופק קודר בתקווה להתבהרות, להופעתו של אי זה או אחר. חביות היין והמים המעטות שעוד נותרו להם מתגלגלות בתאי המטען בגבור הסערה, הבשר המיובש אזל ואחרוני הדגים שניצודו אוזלים במהרה. התורן מאיים להישבר, המפרשים קרועים והרוח לא חדלה לילל ולהקפיא את העצמות. עוד מספר ימים יחלפו וכולם יאבדו ברחבי אוקיינוס גדול, בין גושי קרח צפים, ולימים ייקרא קבר במים הקפוא הזה בשם "ים בארנץ". לפחות זכה ששמו יתנוסס על מפת כדור הארץ, לא הרחק מן הקוטב הצפוני.

חלפה שעה מדכדכת. הערפל מכסה את פני המים. עצמתי את עיניי, קצת התנמנמתי לי. מעת לעת אני פוקח עין, רק נהייה עכור יותר. ואז לפתע התבהר הכל. רכסים נראים באופק, קו של בתיים לבנים, מפרצים ואפילו הילה קלושה של שמש, שהלואי שתאיר. הספינה מותירה שובל עגול ומוקצץ בירכתיה, אנשים כבר יוצאים למרפסותיהם לצפות אל הארץ החדשה. נורבגיה.

ממתין בלובי לחברי הקבוצה. הגברת סואד ובעלה נביל כבר שם. יושבים ומוכנים. היא נותנת לי מסטיק מנטה. יופי. בתי אלסונד נראים ממרחק 100 מטרים. הנמל כה קרוב.

1.6.16

עולים לאוטובוס הממתין ונוסעים. עכור בחוץ אך לא גשום. תורפין, נהג ידידותי מציע עזרתו בניווט בנבכי חוצות העיר המסתדרת לגדות פיורד ברוגן. מימי הפיורד החמימים מושכים להקות גדולות של דגי קוד הנוהרים לאזור להשרצה. הנה סיבה טובה להקים כאן נמל דייג. בעיר, מפעלי תעשייה לעיבוד דגים מליחים וגם סלמונים. בהמשך, מפעל לייצור שמן דגים אומגה 3. מבועת כולי, אני נזכר בילדותי כיצד כפות גדושות של שמן דגים נתחבו אל גרוני, בתוספת טבלת שוקולד להרגעת הטעם הדוחה. צופים על העיר. יש ארכיפלג קטן מסביב לאלסונד. נוסעים במנהרה חצובה בסלע גרניט 70 מ' מתחת לקרקעית הים אל אחד האיים שנקרא גיסקה, בן 600 תושבים. תורפין סיפר לי כי רולו הוויקינג הרשע, שהיה שמן וגדול עד כי שום סוס לא יכול היה להרכיבו, נשלח לכאן כשנאסר. לימים יברח מפה ויפליג, יטריד במסעי רצח וביזה את צרפת ולבסוף יסחט מן המלך את חבל נורמנדי כירושת נצח. ככל הנראה היה סבו של וויליאם הכובש שיגיע ב-1066 ללונדון ויירש אותה. במקום, כנסיית שיש בת 900 שנה. גם מחסני עץ נושנים. שאלתי את תורפין שדיבר אנגלית צחה מהיכן הידע. ענה שהוא מורה וגם נהג. אמרתי לו שאפו. היית לי לעזר רב, התעטשתי ותחבתי לידו מספר שטרות של תשר.

ממשיכים אל אי נוסף ובדרך עוברים על פני תלים קדמונים, קברי מלכי הוויקינגים. וואו, לראות בעיניים את כל מה שאתה מספר עליו. מנהיגים נוקשים ואכזריים שבמותם הונחו על סירותיהם הצפות וביחד עם משרתות ומנחות הועלו באש. את מה שנותר קברו בתילים עליהם ערמו אבני גוויל. מבקרים באי האלים בו נמצא כפר דייגים קטון ולו מגדלור נאה. המראה קסום, ייחודי. לא עוד פיורד, לא עוד עמק. נורבגיה קצת אחרת, קצת "מפעם". אפילו נערות לבושות בשמלות מסורתיות ראינו כאן, קוטפות פרחי בר מלוא הטנא ומנופפות לשלום.

מטפסים על הר אקסלה (כתף) ממנו ניבט נוף המרהיב של עיר האר-נבו אלסונד. בדרכנו חולפים על פני רובע עשירים הניבט אל הנוף. הדרך אל ההר נחצבה ע"י שבויי מלחמה פולנים ורוסים בתקופת הכיבוש הנאצי. לארכה, שרידי בונקרים גרמנים מבוטנים. אלסונד הפכה לעמדה גרמנית קדמית במבואות הים הנורבגי ובסיס לשילוח צוללות ומשחתות גרמניות למבצעי הטבעת אניות של בעלות הברית. בחורף 1904 השתוללה שריפה פתאומית בעיר בהשמדה כ- 900 בתים, ובהותירה כ- 10,000 תושבים ללא קורת גג. ומאז ולמשך 3 שנים נבנתה מחדש בסגנון שרווח אז באירופה. עוברים על פני בית צהוב, שנראה ישן מכולם. האמנם שרד את השריפה? זהו "בית הנסים", אליבא דה תורפין, בו התגורר אדם מאמין, שהמלאך גבריאל נגלה לפניו בעת השריפה. המלאך נשבע לו באמ'שלו שכל רע לא יאונה לו, ולמרות זאת הוציאו בני ביתו את חפציהם מפני הדליקה. הבית נותר על תילו, הרהיטים שהוצאו עלו באש. לך תאמין. בסמוך לעיר עוגנת ספינתנו. גדולה ולבנה ואדונית המפרץ. אין עליה.

חזרנו אליה, אני מצונן אש. נוטף ורועד וכבר נוטל כמוסה נגד צינון. מקלחת חמה ויוצא למרפסת. בשעה 17.00 הספינה צופרת וסיירת מקומית שטה ומלווה אותנו תוך שאנשיה מפעילים זרנוקי ברכה. רעם תותח ונפנוף לשלום. ביי ביי אלסונד.

הספינה שטה, הגלים מתרססים, האופק מכחיל ומאפיר והטלטלות מטלטלות.

אני מרגיש חרא. האף סתום, נוטף ודולף, וכבר אדום וצורב, השפתיים נסדקות והראש כואב. מה יהיה, מה יהיה? הבטחתי להם הרצאה מחר ואיך אופיע ככה?

וויתרתי על המסעדה ועליתי למזנון לחטוף משהו לאכול. זללתי בחטף פרוסות בקר ברוטב מעולה שגבר על היעדר חוש הטעם שלי, הוספתי ירק מבושל ואורז ועכשיו אני מתפוצץ. אז ירדתי לקזינו וגם שם השתעממתי, אז קפצתי לתיאטרון שם העלו מופע פלמנקו מיותר, התייאשתי וחזרתי אל התא. שוקע מחדש בהרוקי מורקאמי ובספרו "יער נורבגי". מתעוררת בי הערצה לסופר ולכישורו לתאר, לרדת לפרטים, לעגל את השפה ולהשתעשע בה, לחזור אחורה בזמן ולהעלות, כמו באוב, נעורים אבודים ומסובכים.

יממה ומחצה של הפלגה לפנינו, אל הכף הצפוני. במזרח נראית ספינת משא רחוקה, שטה צפונה ברקע שמים מלבינים ומתחת לשמיכת עננים אפורה. הבטיחו מחר מזג אויר בהיר אם כי קר. התקררתי. הלך עלי. חוזר ליער, ההוא הנורבגי.

2.6.16

בוקר כסוף מציף את החלון אחרי לילה לא שקט. באישון לילה גררתי את עצמי למעלה, אל הסיפון העליון. רק זוג אחד ישב שם. הכנתי שתי כוסות תה, צירפתי פרוסת עוגה וירדתי שוב לנסות ולהירדם בלילה קשה וחסר נשימה זה.

ועכשיו הים כסוף. השמש עולה ובשמים תלויים עבי צמר, סיימתי את ארוחת הבוקר במהלכה בהיתי בזוג גרמנים שישבו מולי. ההיא, עבת בשר, לא מפסיקה לבלוע פרוסות עבות מרוחות בחמאה ובריבה, ומלהגת ללא הרף לבן זוגה, הנראה כמו שוטה הכפר. תהיתי מהיכן הם, מי היו אבותיהם ומה חלקם בהיסטוריה שלי. עכשיו כולנו על הים.

אני מנסה להיזכר באירועי שיט שחוויתי בילדותי. הספינה הראשונה אותה השטתי הייתה מפלסטיק ירוק, ואפשר היה לצפצף בה. היא שטה על צידה עד שהתהפכה, וזה היה באמבטיה. שנים אחר כך, סולם עץ הפוך, מונח על חצר הבית בו התגוררו הורי ברמת גן, שימש כספינת החלומות שלנו. הרחק אז, בשלהי שנות החמישים של המאה הקודמת, ידענו, אחי ואני מסעי ים מרתקים והרפתקניים על אותו סולם. פעם שודדי ים ופעם דייגים, פעם ספינת מלחמה ופעם אנייה של חוקרים. משוך חזק, ייצב תורן, העלה הדגל והכן התותח, כך ציווה אחי המפקד ואני צייתי בהתלהבות. מעלינו סכך האורן הזקן עליו נהגנו להיתלות ולהתנדנד, משמאלנו מרפסת הבית, מימיננו המכבסה של לייבי וקדימה...נפרש הים הגדול, אפילו שהיה מוסתר על ידי חומת אבן גדולה.

בשבתות נהגנו לצאת עם אבא לירקון שהיה צלול אז וזרם בניחותא במרחק הליכה מביתנו. אבא לימד אותנו כללי הישרדות כגון, אם הולכים לאיבוד בסבך שיחי הקנה, קוצרים אחד ומניפים אותו לגובה ומזדהים. כמעט תמיד הסתיים מסע כזה בשיט סירות על הירקון. אבא חתר, לימד אותנו ונתן גם לנו לחתור, ופעם עלינו על שרטון בדמות גזע עץ תקוע במים ולקח שעה שלמה להיחלץ, מה שזכור לי כחרדה גדולה לגורלנו.

כשכבר גדלנו והיינו עצמאים לקחנו, אחי ואני סירת משוטים ושטנו לאורך הירקון בשבע תחנות כשלפנינו שטה לאיטה סירה נוספת בה חתרו שני נערים. על ספסל לפנייה הייתה מונחת שקית של

גרעינים. מיד התקרבונו לסירתם, ניתרתי אליהם ובזזתי את השקית. היה זה השוד הנהרי הראשון והאחרון שלי.

וכעת אני על הים, שט בנתיביהם של ננסן ואמונדסון, בעקבות ווילם בארנץ ומשחתות גרמניות, על גלים שנשאו וויקינגים בדרכם לגרנלנד, איסלנד ואף אמריקה, שלא לדבר על דרום מערב אירופה.

שעת ערב, אני שרוע במיטה אחרי שנטלתי כמוסה נוספת. עדיין מרגיש דרעק, על הפנים, ומחר כבר יום חדש וצריך להוביל קבוצה לנורדקאפ. כל היום התרוצצתי עם טכנאי הספינה להתקנת מצגת הרצאה אותה ביקשתי להעביר למטיילי. בסוף עלתה המצגת וניתנה ההרצאה, והגיעה שעת ארוחת ערב ולאחריה כלו כוחותיי. הים רגוע, בהיר בחוץ, הרחק במזרח מתנשאים רכסיה המערביים מכוסי השלג של נורבגיה. אינני יודע בדיוק היכן אני, והאם מתקיימים שם בהרים חיים בכלל. אני מהרהר בבני הסאמי המתגוררים באזור זה, חיים על עדרי אייל הצפון, מתגוררים באהלים ומתפרנסים גם מתיירות. יש אומרים שהגיעו הלום מערבות אסיה. בנורבגיה חיים כ-20,000 בני סאמי, מישהו מהם בטח צאצא של אלה קארי הילדה מלפלנד. הלוואי שנראה מחר סאמי ואיילי צפון. יצטלם לי טוב.

3.6.16

בוקר חדש. לא ממש כזה שמפציע כיוון שמש צפון נגהה כל הלילה. השעון מראה 7.00. הלילה עבר סביר. אני מתחיל להתאושש מהצינון המפתיע והקשה שתקף אותי. תנודות הספינה בלילה היו חזקות במיוחד אבל רק עודדו אותי להתכרבל בשמיכתי ולהצטנף למחזור נוסף של חלומות.

וכעת אני יושב במסעדת הבופה בקומה העליונה, שעה 7.30 ואנשים כבר ממהרים לבלוס. אני מסתפק בכוס תה חם ומתוק. חלון המסעדה פונה לצד מערב, הראות טובה, היום מעון טיפות קטנות של גשם מנקדות את שמשות החלון.

חברי קבוצתי הם אנשים מבוגרים וחביבים. מרביתם ילידי הארץ, חלקם יוצאי חיל הים או עולם השיט. אנשים שכף לשוחח עמם, להאזין ולשתף. לא תמיד זה ככה, לא תמיד אני ככה.

תכונה רבה ניכרת על הסיפון לקראת אמצע היום. עוד שעתיים נעגון ביעד, וכבר מתרוצצים האנשים עם מצלמותיהם, מתפעלים למראה רכס או בית או מסוק שטס נמוך ובטח נוסע להחליף משמרות באסדת נפט רחוקה. ככה זה כשנמצאים קרוב ל-40 שעות על הים. הרבה פחות ממלחיו של קולומבוס, או של בארנץ, הרבה יותר ממני על הירקון.

קו רוחב 71 מעלות. כ-2,000 ק"מ דרומית לקוטב הצפוני. בהדרגה נראים רכסים קרחים על קו המים. מבנים בודדים נראים על החוף, פעם שלושה בתים כעבור כמה דקות, ישוב בן 10 מבנים והאנגר גדול. מי לעזאזל חי בחור נידח שכזה? שלוגיות בודדות נמסות למפלים הנראים כמו עורקים לבנים על פני ההרים הכהים. הספינה משלימה סיבוב קטן מזרחה, אל העיר הונינגסווג. כולה 2500 תושבים, אבל זכתה בתואר עיר. סירת משמר חופים דוהרת לכיוון הספינה, נקשרת, ונציג עולה לנווט את כניסתה לנמל הונינגסווג. אנו בדרכנו אל נורדקפ - הכף הצפוני. הנורבגים מתגאים בנקודה זו כצפונית ביותר ביבשת אירופה, אני לא ממש בטוח אבל רוח צפון מקפיאה מאששת את קרבתנו לחוג הצפון. בתי העיר נראים כקוביות לגו צבעוניות ברקע ההרים השחורים. מרבית התושבים עוסקים בדיג ובעיבוד מוצריו. חלקם מייבשים דגי בקלה, חלקם בתיירות.

אני נזכר בכלבה החמודה שהייתה לנו, מיני. אהבתי אותה והיא אהבה אותי. הייתה בטוחה שהיא הבת שלי, ובנותי, הכלבות שלה...

נזכרתי בה כיוון שהכלב הוא ידידו הטוב של האדם. טוב כלב חבר, מחבר שהוא כלב (אמר פרידריך הגדול מלך פרוסיה וציווה להיקבר לצד כלביו הנאמנים).

בהונינגסווג חי פעם כלב מגזע סן ברנרד ושמו באמס. הוא נרכש ע"י קפטן ארלינג הפטו והיה חיית מחמד לילדיו. באמס התחבב על הילדים, השתעשע עמם והיה חברם הקרוב. בהמשך לקח אותו הקפטן אל ספינתו "טורוד" ויחד עסקו בציד לווייתנים. עם הפלישה הנאצית לנורבגיה לקחו הספינה וצוותה חלק במהלכי ההתנגדות והמחתרת, הבריחו עצירים והטילו מוקשי ים. לבסוף נמלטו ביחד עם עוד 12 ספינות מנורבגיה הכבושה לבריטניה, שם שמשה הספינה כשולת מוקשים.

באמס היה חבר צוות לכל דבר. מהר מאד הפך לקמע הספינה. לראשו קסדה שהותאמה לו, נהג להתיישב בראש התורן וצפה למרחקים. באמס נחשב למעודד הצוות ומרים מורל. תמיד ליטף בטלפיו את אנשי הצוות. פעם הסתער על אדם שעמד לדקור מלח באנייה ופעם זינק לים הסוער וגרר קצין צעיר שנפל למים. באמס היה לסמל הצי הנורבגי המחתרתי. תמונתו התפרסמה בעיתונים, בגלויות ברכה לפסחא ולחג המולד. ב- 1944 מת הכלב ונערכה לו הלוויה ממלכתית. השתתפו בה עשרות מלחים, אנשי צבא ותושבי העיר הסקוטית מונרוד, שאף הקימו אנדרטה לזכרו.

אם כן, בשורת הכלב הנאמן, מהונינגסווג יצאה.

יורדים מהספינה. רוח קרה מצליפה בפנים. פוגשים נהג חביב בשם פול שמיד מתנדב לעזור ולהסביר. הוא חי במרחק 500 ק"מ מכאן, עובד בחברת הובלות ומסיע מטעני דגים וסרטנים. לקראת הקיץ הוא שולח ידו גם בענף התיירות. מותק של בחור.

הנף החולף על פנינו קדמוני, עוצב בתנועת קרחונים ומכוסה צמחיית טונדרה דלילה. אין עץ אחד לרפואה. אין כמעט בתים. פה ושם רועים איילי צפון. למי הם שייכים, אני שואל את פול. לאדם ושמו ברול, הוא עונה לי ומספר שמדובר בבן סאמי קשיש, שטורח ומביא לכאן את עדר האיילים הגדול שלו לקראת הקיץ. כל החורף הם נמצאים בצפון היבשת, לקראת הקיץ הם חוצים בשחייה את הים אל האי מאגאריי בו נמצאת הונינגסווג, מקום בו העשב טרי ורענן בשל הקור, וכאן הם חונים למשך הקיץ. בשחייה? אני תמה. כן עונה פול. 5000 איילים, בהחלט עדר גדול.

כעבור מספר דקות אנחנו עוצרים ליד האהל של ברול. לידו ניצב ברול, לבוש בבגדי סאמי מסורתיים ומלטף אייל לבן צעיר. אנחנו מצלמים. הוא לא מבקש דבר אבל אני נותן לו מטבע. כל חייו סובבים סביב האיילים שלו. הוא ומשפחתו, כמו אלפי סאמים, מתפרנסים מהם. מן הבשר מייצרים נקניק מעולה, הפרווה משמשת לתפירת מעילים ונעליים וכן לכלי מיטה, הקרניים משמשות לעיצוב כלים ומזכרות, החלב לגבינה ולשתייה והמוסק, היא בלוטת הריח של הזכר, ובכן בשנים האחרונות מנוצל החומר הנמצא במוסק לתעשיית הבשמים, בעיקר לחזק את ריח הבושם ולהנכיח אותו לזמן ממושך ככל הניתן.

3.6.16

באדיבות רבה מסביר לי נכדו של ברול, עלם צעיר מרכיב משקפיים ולבוש גם הוא בבגדי סאמי, כי לאיילים יכולת שחייה עד 5 ק"מ. בפרוותם הסמיכה יש הרבה חמצן המסייע לציפתם. הוא מאשש את דבריו של פול ומספר שכבן למשפחת הסאמי כל חייו עוברים עליו עם איילים. כעת משבגר, היה שמח להשתלב בחברה הנורבגית. הוא מתכוון ללמוד באוניברסיטת טרומסו, העיר הגדולה בצפון, לימודי בוטניקה. כן, הוא היה רוצה לצאת ממעגל רועי האיילים. כרגע הוא עוזר לסבא ברול.

בצריף שליד האוהל מציגה המשפחה שפע עבודות יד סאמיות ובהן שטיחי פרווה, נעלי וכובעי פרווה, כלי נוי מקרני אייל, כלי עבודה מעץ ובובות מגולפות בעץ ובעצם.

זה המקום לציין כי נורבגיה היא המדינה הטולרנטית ביותר למיעוט הסאמי, יותר מכל מדינה אחרת (שבדיה, פינלנד ורוסיה).

הסאמים חיים גם במדינות אחרות ובשנים האחרונות עוסקים גם במתן שירותי תיירות (מחוז לפלנד). לסאמים מורשת עשירה, מנהגים וחגים משלהם. שפתם הייחודית נלמדת בבתי הספר בנורבגיה כלימודי רשות.

מגיעים לנורדקפ. קור אימים וגשם טורדני מעורב בשלג מקבלים את פנינו. הטמפרטורה 2 מעלות.

עם צורה של קרן בולטת על פני הים ובגובה 307 מ', נחשב המקום מקודש לאוכלוסייה קדמונית. ריצ'רד צ'נסלור, נווט אנגלי גישש את דרכו בנתיבי הים במאה ה-16 בחפשו מעבר צפוני לאסיה ולסין, גילה את הבליטה והעניק לה את הכינוי - North Cape. בהמשך ביקרו כאן מבקרים נוספים מכל העולם. לכולם הייתה תחושה של סוף העולם. מדהים לצפות מקרן הבליטה על הנוף בסביבה, לשוטט בעקבות פסל הגלובוס הגדול שניצב שם ולהרהר בדמויות שעברו כאן לפני. 170 ק"מ צפונית מזרחית לכאן, בחורף 1943, התרחש "קרב נורדקפ" במהלכו הוטבעה המשחתת הגרמנית "שרנהורסט" בידי ספינות הצי הבריטי. כ- 1900 מלחים גרמנים, ביחד עם קברניטם צללו אל מותם במצולות הים הקפוא. רק 36 ניצולים נמשו מן הים. איזה קור...איזה מוות.

לאחר כשעה ומחצה במהלכה ביקרנו במוזיאון נורדקפ, בגלובוס הגדול, בקפלה הצפונית בעולם וגם...בחנות המזכרות אנו נפנים לשוב.

כל כמה קילומטרים רואים בית בודד. אנו עוברים על פני קבוצת בתים. של מי הם, אני שואל, ופול, שמכיר את כולם אומר שכאן מתגורר דייג זקן שאיבד את ידו בתאונה והקדיש את חייו לבניית והשכרת קוטג'ים לתיירי דייג. אכן, חופשה ראווה בנורבגיה תמיד תכלול את חווית הדייג שנוצקה להם בדי.אנ.איי.

חוזרים לספינה. רסיסי הגשם הופכים לפתותי שלג והקור צורב בפנים, הרוח הופכת את המטריה. קר להם כאן בחורף. עכשיו אביב בהונינגסווג ושמש חצות ניכרת לאורך היממה, אף כי היא מכוסה כרגע בעננים. בחורף, החשיכה מתארכת. את הלילה הנצחי מאיר רק השלג המזהיר אל מול ירח חיוור, או תעלולי הזוהר הצפוני המתרחשים ממש מעבר לחלונם של התושבים הצנועים, כמאותת להם כי יש תקווה.

גם אצלי מתעוררת תקווה. ההצטננות נרגעת ומתייצבת, ההרגשה משתפרת ועל כולם עולה האדרנלין המציף אותי לקראת כל יעד חדש. שבת שלום.

4.6.16

בוקר מגיע. מתעורר לי ומתארגן. עובר שוב על החומר לקראת טרומסו. קורא וקורא וקורא ואז מעיף מבט לחלון ולפתע נגמר הים ומתחיל פיורד ענק בו שטה הספינה. הרים נישאים, ממש במגע היד, ניבטים והם מכוסים בשלג. איים מושלגים פרוסים במרחב הצר בו אנו שטים. אני חוטף מצלמה ורץ יחף אל המרפסת, חוטף צילום או חמישה וצורח מרוב קור. מספיק להתפנק ואני מתלבש ועולה לסיפון העליון. נהמת הרוח עזה, וכמוני עוד שלושה משוגעי צילום, ואנו משתאים נטולי רוח לנוכח המראה רב ההוד. הנוף שעוצב בתהליכי המסת הקרחונים נוכח כאן במלוא עצמתו. גאיות ועמקים ומדרונות גלישה ופה ושם גם בית. אני חוכך בדעתי, האם הנורבגים ביקרו על כל פסגה והר בארצם? נגיד, האם יש אצלם דבר כזה "מסע מים אל ים"? לך תדע מה מסתתר על כל רכס, האם יימצאו שרידי קדם בנדיק זה או במערה אחרת.

חזרתי ל"יער נורבגי". סיפור על עלם חמודות החווה את חייו כסטודנט, מיטלטל בין שתי אהבות לצד חבר נהנתן, תוך היאחזות נואשת באמת שלו, באישיותו הנדירה בעולם אכזר הניצב בפתחו של שינוי. התיאורים ארוכים אך מקסימים, התלבטויות כמעט ואין לו לעלם, והוא נמשך בחבלי קסם אחר מציאויות ואמיתות בלתי קונבנציונליות בתוך משחק החיים והקדמה. עוד מעט אסיים את קריאת הספר ואז מה?

השעה 11.00 ואני יורד להאזין להרצאה באנגלית על יעדים נוספים הצפויים לנו במהלך השיט.

טרומסו מקבלת את פנינו במזג אוויר קר ומעונן. פריז של הצפון, העיר השביעית באוכלוסייתה בנורבגיה, בת 70,000 תושבים. בעבר, נקודת מפגש בין סאמים לוויקינגים, וכיום, עיר מודרנית המכונה "השער הארקטי". עד לא מכבר, נמל חשוב לציד כלבי ים. מהנמל יצאו משלחות החקר של פטריטיוף ננסן, שהפליג בספינה "פראם" לקוטב הצפוני ב-1893 אך חזר על עקבותיו כעבור 3 שנים. מכאן יצא סלומון אנדרה הצרפתי בכדור פורח אל הקוטב אך איבד את חייו ברשלנות ב-1897. הספינה "פראם" תוביל ב-1911 את רואלד אמונדסן אל הקוטב הדרומי במרוץ נגד רוברט סקוט הבריטי. אמונדסן יהיה זה שינעץ ראשון את הדגל, בעיקר משום שטרח לבלות 23 חודשים במחיצת האינואיטים, למד את אורחות חייהם וכן בשל הניסיון הרב המצטבר שהוריש לו קודמו בספינה, פטריטיוף ננסן.

מן הספינה ניבטת העיר שהוקמה בשלהי המאה ה-18, והיושבת על אי בלב הפיורד, ממנו נמתח גשר מודרני אל היבשת. שם גם נראית הקתדרלה הארקטית הבנויה כאוהל סאמי או קרחון.

כאן הכל הכי צפוני. בית העירייה הכי צפוני, האוניברסיטה הכי צפונית, ספרייה הכי צפונית...נו די!

אבל גולת הכותרת של העיר הם בתי העץ שניצבים לאורך רחובותיה מזה 180 שנה. כל אחד שונה בעיצובו ובקישוט חזיתו, כל בית צבוע בצבע אחר וביחד מתקבלת קומפוזיציה נפלאה של צורה וגוון.

צניעות היא מילת המפתח באופי הנורבגי. מאז ומעולם הם היו בני עם דייגים, עם קשה יום, אומה שהתכווצה והתבטלה בפני דנמרק ואחר כך בפני שבדיה. על עצמאותם הכריזו הנורבגים ב-1905, ובמלה"ע 2 נכבשו ע"י הנאצים. לוחמי המחתרת הנורבגים עשו שמות בנאצים, כמו גם במנגנון ממשלת הבובות שהוקמה בנורבגיה בניצוחו של ויטקון קוויזלינג. ועם זאת נרדפו, נכלאו, עונו ואף הוצאו להורג ע"י הנאצים ומשתפי הפעולה שלהם.

ברחבי טרומסו מצאתי מספר אנדרטאות המנציחות את גיבורי המחתרת. מצאתי גם אבן אחת מתוך 10 "אבני נגף" המפוזרות במדרכות העיר, פרויקט בינלאומי להנצחת יהודי אירופה הטבוחים, המשמר באמצעות אריח מתכת את המקום בו חיו ובו נתפסו ונשלחו להשמדה.

במשך שלושה חודשים בשנה שרויה העיר בחשכת ליל מתמדת. השמש איננה זורחת כלל. מאושרים על כי השמש מגיחה סוף סוף, חוגגים תושבי טרומסו את הפצעתה מחדש מדי שנה ב- 18 בינואר.

ביקרנו בכמה מוזיאונים, עקבנו אחר בעלי חיים האופייניים לחוג הקוטב, שמענו על מבצעי יורדי הים, התרשמנו, ואף הזדעזענו למראה טכניקת ציד כלבי ים וחזרנו לספינה.

שוב תרועת הזמר, סימן שהספינה ניתקת מהמזח ומפליגה להמשך המסלול. שטים דרומה לאורך התעלות הצרות המכונות Kvalsundet, אל הלילה המואר בו האור אינו חדל מלקרן. לילה טוב!

5.6.16

שיעול טורדני גורם לי לקום ממיטתי, ללגום מעט מים ולהציץ בשעון. 6.00 בבוקר! החלטתי לנסות עוד כמה פרקים טרופים של שינה, ויהי מה. ואכן, רק כעבור 3 שעות פקחתי את עיני לבוקר חדש.

בזמן שהזדקנתי ביום, התחלף מזג האוויר והתבהר מעט.

עולה למסעדת הבופה, נוטל סלט פירות ביוגורט, כוס תה וסופגנית קטנה ויוצא לסיפון העליון. הספינה מרחיקה מערבה ודרומה, הים תכול, גליו שקטים ונעימים, שמץ קצף לא נראה, ורכסיו המשוננים של קו החוף הנורבגי מתרחקים והולכים.

אני נזכר באירועי אתמול ומתלבט לי. מה יש להם לנורבגים נגד לווייתנים, או נגד כלבי ים חסרי ישע? לא די להם בדגים ובסרטנים המצויים בשפע בים? כמעט כל יצור העולה בחתם מנוצל. נודע לי שיש להם אניות דיג ענקיות בהן מפעלים לעיבוד מידי של הדגה שהעלו. באנייה כזאת הם מנקים את הדג, ממליחים, מטביעים בשמן ואף אורזים את המוצר בקופסאות שימורים. סרט נע של מוות לדגה.

אני מהרהר במוזיאונים בהם ביקרנו אתמול בטרומסו.

הראשון היה ביקור בספינת ציד לווייתנים וכלבי ים בשם "פולסטיירנה". הספינה שנבנתה ב-1949, באורח שנועד להתגבר על קרח, ביצעה 33 מסעי ציד, לגרינלנד ואיי הצפון ובסיפונה הופשטו מעל 100,000 עורות כלבי ים. מספרים כי חיי הדייגים לא היו קלים. ספינתם פשוטה, עשויה עץ אלון, ובליבה תורן גבוה עליו ניצב הצופה. על פי החוק הנורבגי חל איסור שימוש ברדאר בעקבות הלווייתנים. אולי כדי למנוע גילויין של להקות גדולות על מנת לאפשר סיכוי לספינות אחרות כמו גם ללווייתנים להמשיך ולהתרבות.

כ-16 אנשי צוות מנתה ספינה שכזאת. הקברניט, הטבח והנווט זכו למגורים נפרדים בקבינה "מפוארת" יצוקה ממתכת. שאר האנשים התגוררו בירכתיים, מטונפים ומצחינים מריח דם כלבי הים ומעורותיהם שהופשטו. אמונדסן למד מהאינואיטים כי שתיית דם כלבי ים מעשירה את הגוף בוויטמינים. הנורבגים מנצלים בעיקר את עור כלב הים, שהוא כסוף ונעים למגע, וכן את השומן הרב שבו.

אנשי צוות חשובים היו התותחנים. בחזית ספינת ציד שכזאת ניצב תותח היורה צלצלים לכיוון המטרה. התותחנים זכו אף הם לתנאים משופרים. רבים מיורדי הים הללו לא שבו לביתם. העיסוק נחשב מאתגר ומסוכן ביותר ואפילו חברות הביטוח סירבו לבטח מבצע שכזה. ציידים שכאלה הכירו את אורח החיים של ציידם, היטיבו לאתר איים וחופים לשם נהרו כלבי הים לרבייה ולהמלטה, ולפי עונות השנה טבחו בהם. ללא רחם! החיות חסרות הישע רובצות לתומן על הסלע והצייד עובר ומבקע את ראשיהן בגרזן מיוחד. מחזה נורא! דרך אגב, לא רק בנורבגיה, כך גם בקנדה ובארצות אחרות.

המוזיאון השני סקר את מסעותיהם של ננסן ושל אמונדסן לשני הקטבים, וכן דמויות נוספות שקצרו תהילה בנתיבי הצפון ובהן הנרי רודי, שצד והרג 713 דובי קוטב!! בקומה שלמטה הייתה תצוגה של הישרדות. בקתה משוחזרת מ-1910, הממחישה כיצד שרדו ציידים בסבאלבארד (שפיצברגן) בקור הצפון הנורא, היכן התגוררו ומה וכיצד צדו ואכלו.

המוזיאון השלישי, "פולאריה", הוביל אותנו לאיי סבאלבארד (שפיצברגן), הארכיפלג הצפוני ביותר בנורבגיה. במסע מוסרט מרתק חלפנו על פני נופים מדהימים, כאלו שלא רואים בשום מקום, פיורדים, קרחונים צפים, פסגות כרבולתיות ובעלי חיים המותאמים לסביבת חיים זו. דב הקוטב, השועל הצפוני, כלבי ים, ניבתנים ולצדם עשרות מיני בעלי כנף.

ל"פולאריה" יש מסר למבקרים. עולם הקרח נעלם והולך וגווע, ועמו שלל בעלי החיים הנמצאים בסכנת הכחדה. הבה ונטה כתף לשמירה על סביבתנו, רחוקה ככל שתהיה, שכן בנפשנו ובנפש צאצאינו הדבר.

חזרתי לסיפון העליון. ציבור הנוסעים מתגודד עליו ובהמוניו ולא בשל הנוף אלא משום שצוות הבידור של אנייתנו מפעיל מוסיקה רועשת, בעיקר של מארשים גרמניים. נו באמת! ואכן, מרבית הנוסעים הם גרמנים. יושבים ומלהגים, חוטפים כרוב חמוץ ונקניקיות, לוגמים בירה בכמויות עצומות, הנשים לוגמות יין, וכולם שמחים מאוד.

משעמם כאן על הספינה. 3000 איש עוברים ונעים ממקום למקום מחוסרי מעש. חלקם פזורים בטרקלינים השונים, אין הרבה פעילויות, רק מלצרים שסובבים ומציעים משקאות. חלקם מפשפשים אחר קניות לילדים, לנכדים, ובוחנים כל פריט בחנויות באלף עיניים.

ירדתי אל קומה 7. בשיטוטי חלפתי על פני הדוכן המפואר המציג צילומים של נוסעים שצולמו ע"י צלמי האנייה. חלק משמעותי מהכנסות ה"קרז". קברניט הספינה, צעיר קרח ושמו ג'וזפה, מופיע על גבי עשרות צילומים עם נוסעים ונוסעות, ניצב כמי שקפא שד. מביט נכוחה, ידו האחת קמורה על חזית המקטורן שלו וידו האחרת כאילו אווזת בנוסע.

המשכתי לגב הספינה. טרקלין נאה, די מיותרם נשקף אל שובל מנועי הספינה. שובל ארוך שצובע בלבן את המים הכחולים והשקטים. פה ושם נוסע מתבודד אל מול החלון, מנמנם או שקוע בקריאה. שיגרה של שיט.

בסוף עלייתי למסעדה ו"התאבדתי" על 8 פיצות, גוש של צלי ובירה...! אה...כן... הפסדתי 80 יורו בקזינו...חייב להתנקם בהם!

6.6.16

אף כי כיוונתי את השעון ל- 7.00, התעוררתי מוקדם. מיד הסטתי את הווילון והוא נגלה לפני במלוא הדרו. לאורך 15 ק"מ ובעומק 300 מ, מוקף רכסים תלולים ומנוקד בישובים פזורים משתרע פיורד גיירינגר. רץ למעלה להיטיב זוויות צילום. אין. מצאתי גומחה קטנה בירכתיים, ממנה ניתן להשקיף יופי על הנוף ועל שובל הגלים של הספינה והייתי מאושר. מזג אוויר מושלם!!

ואני חושב לעצמי, איך זה שיכולתי לכתוב את המילה הזאת, מאושר, וכמה שמצב רוחי מושפע ממזג האוויר, ואיך בכלל אני חי עם הניגודיות הזאת בין אושר והתלהבות רגעיים, לבין רגעים של שעמום ובדידות וגעגוע למשפחה, רגעים של מתח ולחץ במילוי המשימה. טוב נעזוב את זה.

בשעה 9.00 עגנה ספינתנו בעיירה גיירינגר. רק 1300 תושבים, אבל פנינה של ממש. נוהל הירידה מהספינה היה מהיר, פגשנו נהג גדול ושמו רולף, שהזכיר לנו כי אני מטיילים בארץ צאצאי הוויקינגים. אבל מה, נחמד ומשתף פעולה. העפלנו בנסיעה לגבהים של כ- 1000 מ', עוצרים פה ושם לתצפיות. היום בהיר לחלוטין, שזה ניגוד גמור לימים הקרים והערפיליים שעברנו והנוף הבהיר עושה עבודה נהדרת על המטיילים. קריאות התפעלות למראות היפים הללו, לנוכח אין סוף שלוגיות וקירות של קרח שנותר מן החורף האחרון. לאחר התצפית על הפיורד, עצרנו פעם נוספת כאילו להשתכשך מעט באגם שקפא ולחוש תחושת קרח קיצי משהו. תבניות הנוף שנוצרו בעידיני הקרח השונים ניכרות בכל פינה. מדרונות גלישה של קרחונים קדומים, עמקי U, וכן שפע אגמים. נורבגיה היא עדות לגיאומורפולוגיה במיטבה ומרבית הנוף עוצב במהלך 2.5 מיליון השנים האחרונות. אם ניסע אחורה בזמן ונריץ אותו במהירות הבזק, ניווכח כיצד קרחוני קדם ענקיים ניתקו ממקומם, גלשו מטה בחזיתות אדירות ממדים, חרצו בהרים ויצרו שפע של תעלות ועמקים, ומשהגיעו בגלישתם אל הים ונמסו, עלה הים על גדותיו והציף את העמקים.

פיורד גיירינגר הוא רק אחד מעשרות רבות של פיורדים שנוצרו בעידיני הקרח.

היום בכלל הוקדש לטבע במיטבו, ואכן הוא היטיב עמנו.

בחלקו השני של היום גלשנו ממרומים אל הנארופיורדן, הפיורד הצר. חלפנו על פני מימי ראי, כפרים קטנים, כנסיות עץ ישנות ומעט שדות שהחציר בהם נקצר רק לאחרונה. נורבגיה עשירה ברכסים, איים, אגמים ומפלים, וודאי בפיורדים, אך דלה ביותר באדמה חקלאית ולכן נדיר היה לחזות במראות שכאלה.

פנינו דרומה בעיר סטרין לעבר קרחון בריקסדייל. בנורבגיה רובץ עדיין הקרחון הגדול ביותר באירופה, יוסטדאל, ע"פ 890 קמ"ר. אחת מזרעותיו של קרחון זה הוא בריקסדייל, הקרחון הכחול. אני זוכר אותו מלפני 15 שנה, עצום ומרשים ומאיים, והנה הוא דל ומצומק ונסוג, ובעוד כמה שנים ייעלם כמו קרחונים אחרים. למרות זאת הייתה הדרך במעלה הקרחון חווייתית, עתירת מפלים, גלים של פריחת נוריות צהובות ותורמוסי ענק בשלל צבעים, נחלים שוצפים ובקתות מסתוריות, אולי של טרולים??

וכעת אני שוב על הספינה. לאחר יום חווייתי ומיוחד, מפלחת הספינה את דרכה במימי הפיורד אל הים הנורבגי. מפל אדיר וקוצץ נוחת בשאון על העיירה הלהסילט - Helesilt ממנה עלינו על הספינה, והניבטת מן הסיפון. שחפים צווחניים מלווים אותנו, מייחלים לפרור לחם. השמש נוטה מערבה, אך השקיעה תאחר לבוא, והים יתסיס את השמש רק לקראת חצות. גם אז יישאר מואר.

7.6.16

יש. הבוקר נוסעים לדרך האטלנטית. השעון צלצל 6.30 והתעוררתי כמוכה נחש. ישנתי שינה עמוקה טרופת חלומות רעים. כבר לא בא לי לעלות לסיפון לצילומים נוספים אז הסתפקתי בארוחת בוקר. ישבתי ליד נביל וסואד ואכלתי מעט סלט פירות ביוגורט עם שזיפים מיובשים. את התה לגמתי כבר בסיפון עם נביל, שנינו מעשנים סיגריה ראשונה שאין כף ממנה.

בדרך לתאי עצרתי להשקיף על העיר החדשה מולדה - Molde, ולנסות לאתר מבנים עיקריים. מלון חדש הבנוי בצורת מפרש מיתמר משמאל, לידו אצטדיון הכדורגל של הקבוצה המקומית, ומימין בית העירייה וכנסיות העיר.

ירדנו מהסיפון אל נהג בשם אריק. חביב ואדיב ומדבר אנגלית מצוינת, ובעיקר אוהב להסביר. אתו נמצא מדריך מקומי בשם מרקו, אבל לא זכור לי שהזמנתי מדריך, אמרתי לאריק. לא יודע, זה מה יש. ענה. מרקו מגיע, מציג את עצמו ומתחילים בנסיעה.

מולדה נמצאת במחוזות מור-רומסדאל והיא משמשת בירתו המנהלתית. העיר היפה, המונה 28,000 תושבים מכונה עיר השושנים, בשל גני הוורדים הרבים הנוטעים בה.

הספינה עוגנת במרחק 50 מ' מהרחוב הראשי וכ-200 מ' מבית העירייה, והמולת החיים ניכרת אפילו בשעה מוקדמת זאת של בוקר. מולדה התפתחה כעיר דייגים וכצומת דרכים יבשתי כבר בימה"ב, וזכתה בזכויות סחר ניכרות בראשית המאה ה-17. בזכות יופייה, קרבתה למפרצי דיג ואקלימה הממוזג, הפכה בהדרגה לעיר תוססת ומושכת תיירים. נהגו לבקר בה הקיסר הגרמני ווילהלם השני, נסיכי וולס, אמנים ויוצרים כגון היינריך איבסן, בחיר מחזאי נורבגיה, ואחרים. כמרכז תרבות גדול למרחב כולו מקיימת העיר מידי שנה פסטיבל ג'אז בחודשי יולי אוגוסט, או אז העיר וסביבותיה הופכים למרקחה של נוער ונגנים.

בנוסף לנמל חשוב, קיימות במולדה תעשיות בענפי העץ והטקסטיל והעיר משמשת מרכז כלכלי תעסוקתי לתושבי המחוז. שדה התעופה ממוקם ליד מרבץ הגז הגדול ביותר במדינה.

ב-1916 פרצה בעיר שריפה שהרסה מחצית מהמבנים, ואף ששוקמה נשרפה פעם נוספת במלה"ע. הפצצות הנאצים ליוו את מאמצייהם לתפוס את אוצר הזהב של נורבגיה כמו גם את אנשי בית המלוכה שהוברחו מכאן ללונדון בעיצומה של המערכה. שכיות חמדה ארכיטקטוניות אבדו וכיום יש בה בעיקר מבנים מודרניים.

בנסיעתנו מזרחה על כביש 64 לאורך הגדה הצפונית של פיורד מולדה, ניבטת מדרום "המרפסת של מולדה", שרשרת הרים בה כ-220 פסגות מחודדות ועטויות שלג והמראה מושלם ביופיו.

לפתע מקבל מרקו שיחת טלפון. איפה אתה, אומרים לו. מסתבר שעלה בטעות לקבוצה שלי, התנצל וירד לתפוס טרמפ לקבוצתו המיועדת. המשכנו, נסתדר בלעדיו מן הסתם.

הדרך האטלנטית אליה אנו נוסעים, תוכננה כבר בשנות ה-70, ונחנכה ב-1989 לאחר שש שנות בנייה בהן חוו הבנאים 12 סופות הוריקן.

בנייתה לוותה במחלוקות רבות. גופי שימור הסביבה לצד ארגונים כלכליים ומוסדות ציבוריים יצאו נגד התכנית שהייתה פורצת דרך וייחודית. ואולם דעת הרוב גברה והכביש התלוי, שהוא יצירת אמנות ובטון בנוף הפרוץ היה לעובדה. משנחנכה, הייתה הנסיעה בדרך כרוכה בתשלום ואולם תוך 10 שנים כוסתה עלות הבנייה ומאז הנסיעה בחינם. כיום נחשבת הדרך האטלנטית, המובילה בין כפרים בודדים ועל פני מפרצים קסומים ושונות סלע, לאחת היפות בעולם. בנורבגיה היא נבחרה שנייה ביופייה רק אחרי "דרך הטרוילים". מגזינים ברחבי העולם הגדירו אותה כמדהימה, פרועה ומאתגרת ואכן בכל מצב הביקור בה שווה. ביום רגוע שקט או במזג אוויר סוער. כך או כך תיראה הדרך קסומה ורומנטית.

בדרכנו אל הדרך האטלנטית אנו חולפים על פני שדות בלתי מעובדים בהם האדמה ראויה רק לגידול עשב וחציר לפרות וכבשים. גידולים אחרים קשה לגדל באדמה זאת. לצדי השדות מונחות חבילות

חציר ענקיות עטופות ביריעות פלסטיק לבנות, אולי כדי להחיש את ייצור התחמיץ. במרחב פיורד מולדה שורצות להקות גדולות של דגים, בעיקר סלמונים וטרטות ודגי בקלה.

אנו עוברים בכפר Eide, וממנו מגיעים אל Vevang. בצומת זה פונה הדרך מזרחה, ולאורך 8.5 ק"מ, ועל פני גשרים ועיקולים, מדהימה את הנוסעים בה לכיוון Averoy. בנקודה מסוימת בנו המהנדסים "שביל צף", הסובב סביב חצי אי שלאורך הדרך. בהליכה בשביל שארכו 500 מ' ניתן להשקיף על צורות סלע דמיוניות, מפרצים קסומים, רצועת הרים המלבינה מדרום לפיורד מולדה ובעלי חיים נדירים לצד מרבדי פריחה.

אנו חולפים ע"פ מגדל בנוי אבני גוויל הנטוע על אחד האיונים בסמוך לדרך. זהו מגדל עתיק מראשו נהגו הוויקינגים לאותת באש ולהתריע מפני תוקפים זרים. בהמשך, רובץ אי קטן בו מתגורר אדם ששט על גבי ספינה וויקינגית שבנה בכל נתיביהם האפשריים של אבותיו הקדמונים. כיום הוא מנהל כפר וויקינגי תיירותי וספינתו יוצאת להפלגות, עמוסה בתיירים. ואכן בסביבה ניכרת נוכחותם הקדומה של הוויקינגים. מעט מערבית לדרך האטלנטית מצאנו כמה תלי קבורה וויקינגיים ומורשתם נוכחת גם כאן, מן הסתם.

לאחר שביקרנו באתרים השונים שבנו על עקבותינו, והמשכנו לאורך הדרך, מערבה לאורך קו החוף היבשתי.

הנסיעה מערבה חולפת על פני כפרים קטנים וצנועים. מרבית הבתים בנויים על קו המים וכמעט בכל בית סירת דיג. הכביש, מסתבר, הוא קטע מדרך לאומית תיירותית מומלצת ולאורכו נופים שאינם נופלים ביופיים מנופי הדרך האטלנטית. השפל בים צובע את סלעי הגרניט של קו החוף בשלל אצות, פלנקטון ובקווי מפלס חדשים. מרחוק מזדקק מגדלור קטן ואדום. במפרצים עוגנות סירות דייג.

אחרי כעשרים דקות של נסיעה חלומית אנו מגיעים לכפר דייגים קטן שנקרא בוד Bud. הכפר ממוקם בפיתנו הצפון מערבית של חצי אי הפונה לאוקיינוס, במרחק של 41 ק"מ ממולדה. ממגרש החנייה נראות מדרגות המובילות לראש גבעה נישאה. על קירות הגבעה ניכר קינן של שחפים וצרחותיהם ומריבותיהם נשמעות עד הלום.

אנו מטפסים על המדרגות. הנוף לכיוון האוקיינוס מדהים, אך מה שמדהים לא פחות הוא שרידי מתחם מגננה מבוצר שהקימו הגרמנים בזמן הכיבוש. עמדות מבטונות, תעלות ותותחים שעדיין ניצבים, פנס "קסנון" אדיר ממדים לתאורה נגד מטוסים תוקפים ושלל כלי משחית נוספים, מזכירים את עברה האומלל של נורבגיה בימי מלה"ע 2.

ירדתי למטה מציץ בשעוני. עוד רבע שעה חוזרים לאוטובוס. אריק הנהג ממנה, הוא צריך לחזור לעיר ולהסיע תלמידים מבי"ס. אשר על כן נחפזתי בין סמטאות הכפר, תר אחר מראות מצטלמים במיוחד. כעבור שתי דקות עולים באוזני קולות הלמות פטיש. בחצרו הפרטית מתקין דייג מבוגר מחסן לביתו. מהמרפסת שלו ניבט מראה שכמותו אני מחפש. אפשר? אני שואל, בבקשה, הוא משיב לי בנימוס, מורגל בתיירים מצלמים. ואני עולה על מרפסת העץ בביתו הצבוע אדום, ורואה ומצלם תמונות חלומיות ושואף לריאותי אוויר צח של ים ומשקיף אל מגדלור רחוק ואל ירכתי סירה הנוטה על צידה בגלל השפל, וקולט את האצות המתרבדות בקו החוף ואת הצבע הנהדר הזה מן הטבע הנהדר הזה, אני מצלם ואומר אמן!!

8.6.16

השעה 20.05, ואני יושב במרפסת חדרי בספינה ולעיני עוברים אינסוף איים המנקדים את פיורד ברגן. שחפים מלווים אותנו, צוללים ומבצעים "סללומים" מרשימים, מצווחים ומנקרים שחף את רעהו, zuz...zuz כבר, רוצים לומר, כאילו אין סדר בעולם. מה הם כבר מבקשים אם לא פרור לחם.

נזכרתי בנסיעת עבודה לקופנהגן לפני המון שנים. קניתי לי מצרכים במכולת מקומית, גבינות ונקניקים ולחם ופירות, ובהיעדר מקרר בחדר תליתי את שקית המצרכים בחוץ, על אדן החלון הקפוא. בבוקר מצאתי קרעי שקית וכלום אוכל בתוכה..! אליק השחף אכל לי את הכל..!

ברגן נצפתה לעינינו ממרומי גבעת פלויין כפינה זוהרת בלב צדפה תכולה. אחת הערים היפות באירופה, המונה כ-250,000 תושבים מאושרים החיים בבירת הפיורדים של נורבגיה.

העיר שהייתה מרכז צפוני אסטרטגי ביותר של ברית ערי ההאנזה במאות 14-16, משמרת בנמלה את בתי ההאנזה העתיקים, עשויי העץ, הטומנים בחובם פרשות מרתקות מימי הסחר העתיק ההוא, שהיה פורץ דרך בזמנו והניח יסוד לחוקי המסחר, העסקאות ועולם ההון השרירים עד היום. ברגן הייתה אז נמל יצוא לפרוות, עצים ודגים ומעמדה באירופה התחזק. כ-100 ערים צפוניות היו חברות בברית זו, שהייתה בלתי תלויה כלכלית ופוליטית בממלכות או מדינות בעת ההיא. לעתים אף לחמו צבאות ערי הברית כמאוחדים, מול כוחות גדולים ומאיימים. נתיבי הסחר שלהן התפרסו ברחבי צפון אירופה, לאורך הים הצפוני, הים הנורבגי והים הבלטי כמו גם אל מרכזים במרכז ובמערב אירופה.

את כל היופי העתיק הזה ועוד, נראה בהמשך היום ממרומי הגבעה ההיא, בגובה כ-400 מ', באחד הימים הצחים והנעימים ביותר בטיול.

עם שחר, עת גלשה הספינה במימיו הכחולים מאוד של הפיורד חשתי שזה עשוי להיות יום יפה.

מיד בהגיענו לנמל חשנו אל שוק הדגים של ברגן. כבר שנים שהשוק הוא יותר מסעדות לממכר פירות ים, מיני דגים ונקניקים ופחות שוק אותנטי כפי שהיה בעבר. אבל החוויה נותרה בעינה והתיירים שוחרים בכל פינה לצילום ראוי, לטעימה של בשר לווייתן או קוויאר, וכן לארוחה קלה (ויקרה להחריד).

אל גבעת פלויין עלינו באמצעות פוניקולר. נביל, המתקשה בהליכה הובל אחר כבוד למעלית מיוחדת. ממרומי הגבעה נעתקה נשמתם של המטיילים לרגע או שניים. מחזה כה יפה וחד וברור מזמן כבר לא ראו. הצעתי לנצל את הזמן לתצפית, לקפה או לטיול לאורך שביל המקיף חלק מהגבעה וניבט אל שלוש רוחות השמים. הגבעה, אחת משבע המקיפות את העיר מכוסה ביער צפוני עבות, שבשביליו אפשר לטייל. מכאן נראה הפיורד בבהירות רבה, בתי ההאנזה העתיקים, הנמלים המודרניים, היכלות ציבוריים, אגמים מלאכותיים, גשרים ומזרקות והמוני בתי עץ קטנים ויפים המשובצים מעשה אמן ברחבי העיר.

ירדנו חזרה ולאחר ארוחת צהריים נסענו לטרולדהאוגן, ביתו של המלחין אדוארד גריג.

את 22 שנותיו האחרונות חי בבית זה עם רעייתו (בת דודו) נינה. השניים היפרו איש את רעותו ברעיונות וביעוץ מוסיקלי והרבו להופיע יחדיו ברחבי אירופה, אדוארד כמלחין ופסנתרן ונינה כזמרת מחוננת. ב-1885 נשלמה בניית ביתם היפה, המשקיף אל מפרץ בפיורד ברגן ומאז היה למעוז ומקור להשראה למלחין. גריג, שהיה מוכר אז בעולם, זכה לתהודה רבה עם פרסום יצירתו הנפלאה למחזהו של איבסן, "פרגינט". מאז הפכו היצירה, כמו המחזה, לאבן יסוד של המוסיקה והקלאסיקה הנורבגית.

גריג נולד ב-1834. כבחור צעיר נסע ללמוד בלייפציג שם נתגלה כשרונו האדיר ואז גם נישא לנינה. לשניים נולדה בת אחת שנפטרה בגיל שנה. בשוכם לנורבגיה, לאחר נדודים ומופעים בעולם, "נשאב" גריג לעידן הלאומיות השוטף את מולדתו, שהייתה נתונה עדיין תחת שלטון שבדיה. הלאומיות הנורבגית שנולדה עוד ב-1814, הלכה והתעצמה במחצית השנייה של המאה. עשרות שירים ורומנים, מחזות ולחנים התפרסמו אז, נותנים דרור לרגשות הלאומיים של בני העם. ביצירות אלו באו לכלל ביטוי אגדות, מיתוסים נורבגים, סאגות וויקינגיות וכן מלודיות שליוו את הנורבגים משחר ההיסטוריה. גריג נסחף למעגל זה, וביצירותיו, טרם נדבר חשוב.

שוטטנו בביתם הנאה של בני הזוג, ראינו את החדרים השונים בהם נותר העיצוב המקורי ובחנו את הפסנתר עליו פרט המלחין הדגול. הצעתי למטיילים להצטרף אלי במורד היער אל קו המים, מקום בו קבורים בני הזוג, במערה שנחצבה בסלע הצופה אל הפיורד.

חזרה אל העיר תוך סיור רכוב דרך אתריה העיקריים. חלפנו על פני המוזיאון לאמנות שימושית, ראינו את הפביליון הנאה בלב המדשאה שנמלאה נורבגים שהזדרזו להתפשט נוכח קרני השמש המלטפות, צפינו על פסלו של גריג, חלפנו על פני המדרחוב המודרני בו ניצבת אנדרטה המנציחה את מגלי העולם הנורבגים ובהם הוויקינגים האמיצים, המשכנו דרך הנמל אל בתי ההאנזה ואל מגדל רוזנקראנץ והיכל הוקון העתיקים, דרך כנסיית מריה הקדושה, מן המאה ה-13 וסיימנו את הסיור, מאפשרים לאנשים לנשום ולטייל בעצמם. אחלה יום.

9.6.16

היום האחרון לשיט. בוקר. הים מקציף גליו ומטלטל את הספינה העושה דרכה דרומה לעבר נמל המבורג, לשם אנו אמורים להגיע מחר עם שחר.

חדשות רעות מוקרנות בטלוויזיה בערוץ Sky News. פיגוע בתל אביב, הרוגים ופצועים. וזה כאילו להתעורר באחת מחלום ארוך ויפה למציאות הכואבת של המזרח התיכון ושל ישראל כחלק ממנו. נתניהו וליברמן נראים מזדדזים להגיע לזירת האירוע, נושאים נאומים רוויי נקמה. שוב הם מבטיחים ביטחון. רק שלא בטוח שביכולתם להעניק אותו לתושבי ארץ-גזרה כמונו, הנתונים במעגל שנאה כבר קרוב למאה שנים.

מוחמד עלי הלך לעולמו ואזרחים רבים בארה"ב נאבקים לזכות בכרטיס כניסה לטקס האזכרה שלו.

קבעתי פגישה עם זוג גרמנים נחמדים מקלן, מורים בפנסיה, שהבטיחו לספר לי קצת על המבורג.

הוא, בן העיר לשעבר ממליץ על מוזיאון מיני-וונדרלאנד הנמצא בשפיישר-שטאדט, רובע המחסנים ובתי הערובה בנמל ששוקם והפך למוקד בילוי ולחגיגה לאוהבי צילום. כדאי להזמין כניסה מראש, הוא ממליץ.

בריפרבהאן, ברחוב הרברט-שטראסה נמצא המרכז הידוע של החלונות האדומים בהמבורג. אין כניסה לנשים, הוא אומר, וטוען כי יש שם תחנת משטרה וכי אוכפים את החוק הזה. לקחת אותם לשם או לא??

מוקדם בבוקר מתחילה המולה בשוק הדגים בנמל. ממליץ להתעורר מוקדם. נו באמת...

הוא מצביע במפה על מקומות בילוי אפשריים נוספים. לא, הוא לא מכיר כל רובע יהודי ספציפי. אני מצביע על מיקומו של בית עלמין יהודי במפה שפרושה לפנינו. אה...הוא אומר. לא ידעתי.

אנו משוחחים ומתעניינים זה בזה. הם אוהבים את השיט, את החופשה ואת הפנסיה. הוא היה מנהל בי"ס ובטיול השנתי האחרון אותו הוביל ל לוונציה, איבד נערה חולמנית. שעות קשות חלפו עליו בסופן נמצאה הנערה בוכייה בתחנת המשטרה. כן, גם הוא בכה כשנמצאה, אבל עכשיו הכל מאחוריו.

כן, הם היו רוצים לבקר בישראל. בתם נסעה לשם עם בעלה כטיול ירח דבש. הם אומרים שנהנתה מאד. אני מאמין להם. בתנאים נורמליים אין כמו ישראל. צבעונית ורב-תרבותית, חברה'מנית וחצופה, מגוונת ועשירה וענייה. באמת, באמת מקום מיוחד. אם רק אפשר היה קצת אחרת..!

היום האחרון והאנייה כמרקחה. נוסעים צובאים על החנויות, קונים מוצרים פטורים ממכס, בודקים חשבונות ומתחלחלים נוכח גובה התשלומים. יקר כאן להחריד, אבל כדאי. בירה או יין או קוקטייל או פריט למזכרת, הכל יקר וביחד, וכעבור 10 ימים זה מצטבר לסכום ניכר.

את "יער נורבגי" כבר סיימתי לקרוא וחנה נתנה לי ספר חדש וקולח. ביום הראשון קראתי כבר מחציתו.

ירדתי לחדר ההרצאות בו אני אמור להגיש הרצאה לנוסעיי, והפעם על "ימי רפובליקת ווימאר", כרקע לקראת המשך הטיול לגרמניה. פגשתי את נתנאלו האחראי על המחשב, שחיבר אותי למערכת ההקרנה במקום. תוך הרצת המצגת הוא מספר על עצמו. הוא מברזיל ומת מגעגועים לחברתו, אחת לשבעה חודשים הוא יוצא לחופשה בת חודשיים. והיא מחכה לך? אני שואל, תלוי, הוא עונה.

בין לבין הזדרזתי להרצאתה של ז'ואנה אודות המבורג. ביקשתי לרענן מעט את זכרוני ולהתעדכן בפינות נוספות בעיר הענקית. ז'ואנה הקרינה מצגת פשוטה ולאחריה ניגשתי אליה ושוחחתי עמה. היא איטלקייה וגרה בג'נובה, בת 78 ועדיין מדריכה טיולים. באנייה היא משמשת כמרצה בארבע שפות, ותפקידה "להדליק" נוסעים להירשם לסיורי החוף הניתנים ע"י הספינה, שבהחלט אינם זולים.

סיפרתי לה שגם אני מדריך ואף הזמנתי אותה בנימוס להרצאתי הקרובה. כששמעה את נושא ההרצאה שלי פתחה בשטף אינפורמציה על ימיה האומללים של גרמניה, שאפשרו את עלייתו של היטלר לשלטון. שנינו הסכמנו שלו היה מתקבל לביה"ס הגבוה לאמנויות בווינה, כמו שקיווה, העולם בוודאי היה נראה אחרת כיום. מעניין. מהיטלר עברה לנפוליאון ובסופה של השיחה לימדתי אותה משפט: "כאשר אנשים קטנים מטילים צל גדול, זה סימן שהשמש שוקעת". לא הכירה את זה והתלהבה!... ואני...הרהרתי לי על ההנהגה בארצי שלי...!

בארוחת הערב שוב מתנדנדת האנייה. עמי, קצין לשעבר בחיל הים, אומר שזה "ים של ברבורים", הגדרה המציינת גלים קוצפים בגובה מטר. ספינה קטנה יותר מזו, הוא ממשיך, הייתה כבר מיטלטלת כהוגן.

אווירת סוף השיט. כבר אורזים, לוקחים דרינק אחרון, סיבוב נוסף בקזינו ו...תם ונשלם!

שלכם באהבה, והלוואי שנמצא גם נפט וגם שלווה ושלוש...

עוזי טאובר, פרי-טורס – www.uzitauber.com

